

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України “Про
затвердження Положення про пруденційні вимоги до фінансових
компаній”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 Закону України “Про Національний банк України” [зі змінами, унесеними Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” від 14.12.2021 № 1953-ІХ (далі – Закон)] наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ, інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та осіб, які надають супровідні послуги, в межах, визначених Законом та іншими законами України.

Відповідно до частини третьої статті 39 Закону Національний банк має право своїми нормативно-правовими актами встановлювати вимоги (включаючи пруденційні вимоги) щодо діяльності з надання фінансових послуг фінансовою компанією. Зокрема, у цій статті також визначено, що Національний банк має право встановити вимоги до достатності капіталу, ліквідності, кредитного ризику, лімітів кредитування пов’язаних осіб, а також додаткові вимоги до власного капіталу фінансових компаній.

Водночас у пункті 44 частини першої статті 1 Закону зазначено, що пруденційними вимогами є якісні та кількісні (включаючи пруденційні нормативи) вимоги, що встановлюються Національним банком з метою забезпечення відповідності діяльності фінансової установи вимогам законодавства, а також для виявлення потенційних ризиків у діяльності фінансових установ та їх мінімізації.

У частинах третій, четвертій статті 33 Закону встановлений мінімальний розмір статутного капіталу юридичної особи, яка має намір здійснювати діяльність фінансової компанії. Також у частині п’ятій статті 33 Закону, зокрема, передбачено, що фінансова компанія зобов’язана підтримувати розмір власного капіталу у розмірі не меншому, ніж встановлений частинами третьою і четвертою цього Закону розмір статутного капіталу.

На цей час у сфері державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ, що набудуть статус фінансових компаній після введення в дію Закону, пруденційні нормативи встановлені тільки для тих, що мають право здійснювати діяльність з надання гарантій, а також для небанківських надавачів фінансових платіжних послуг. Для інших фінансових компаній немає нормативно-правових актів із питань встановлення пруденційних нормативів. Також на сьогодні немає нормативно-правових актів Національного банку з питань встановлення таких пруденційних вимог як достатність власного капіталу фінансових компаній.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

V/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

Вищезазначені питання потребують врегулювання в нормативно-правових актах Національного банку. Зокрема, встановлення вимог щодо достатності власного капіталу фінансових компаній дасть змогу підвищити розмір власного капіталу фінансових компаній, що посилить їх фінансову стійкість. Запровадження нормативу фінансового левериджу дасть змогу покращити структуру пасивів фінансових компаній та збалансувати використання власних і залучених коштів під час надання фінансових послуг.

Проблемами, що потребують розв'язання шляхом державного регулювання у формі нормативно-правового регулювання діяльності фінансових компаній, є імплементації положень Закону, забезпечення фінансової стійкості фінансових компаній та збалансування використання власних і залучених коштів.

Вищезазначені проблеми не можуть розв'язуватися за допомогою ринкових механізмів, оскільки вони стосуються реалізації повноважень Національного банку щодо розроблення і затвердження нормативно-правових актів із питань установлення пруденційних вимог до фінансових компаній. Так само не можуть розв'язатися за допомогою чинних регуляторних актів у зв'язку з тим, що їх немає.

Суб'єктами, на яких вищезазначені проблеми справляють негативний вплив, є фінансові компанії, їх клієнти та кредитори.

II. Визначення цілей державного регулювання

Проект постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній” (далі – регуляторний акт) розроблено з метою встановлення пруденційних вимог, включаючи вимоги щодо достатності власного капіталу фінансових компаній. Цілями державного регулювання є забезпечення фінансової стійкості фінансових компаній та збалансування використання власних і залучених коштів.

III. Визначення та оцінка усіх прийнятих альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Альтернативним способом для досягнення вищезазначених цілей є залишення без змін діючого нормативно-правового регулювання діяльності фінансових компаній. Перевагами цього способу є те, що фінансові компанії працюватимуть відповідно до чинного нормативно-правового регулювання, яким не встановлено вимог до достатності власного капіталу та нормативу левериджу.

Недоліками альтернативного способу є ризики для фінансових компаній, а також для їх кредиторів і клієнтів, що виникатимуть через неспроможність фінансових компаній поглинати негативні наслідки ризиків за рахунок власного

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

капіталу, а також через незбалансованість власних та залучених коштів. Реалізація цих ризиків у перспективі може призвести до фінансових та репутаційних втрат для фінансових компаній, формування недовіри клієнтів до їх фінансових послуг, а також непривабливості відповідних установ для потенційних кредиторів та інвесторів.

Отже, застосування такого альтернативного способу досягнення зазначених цілей та розв'язання проблеми в такий спосіб не є прийнятним.

Іншим альтернативним способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого регуляторного акта. Перевагами цього способу є встановлення для фінансових компаній пруденційних вимог та надання їм часу для приведення своєї діяльності у відповідність до вимог регуляторного акта.

Недоліками такого способу є необхідність докапіталізації деяких фінансових компаній або залучення ними субординованого боргу та отримання дозволу Національного банку на його включення до регулятивного капіталу для виконання нових вимог щодо достатності власного капіталу. Також у деяких фінансових компаній для виконання нормативу левериджу виникне потреба зменшити свої зобов'язання. Водночас внаслідок докапіталізації або зменшення зобов'язань фінансові компанії суттєво поліпшать фінансову стійкість.

Ураховуючи вищезазначене, Національний банк вважає, що варіант прийняття запропонованого регуляторного акта є найприйнятнішим та найефективнішим способом досягнення зазначених вище цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

Регуляторний акт передбачає затвердження Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній (далі – Положення), що встановлює:

- 1) обов'язок для фінансових компаній щоденно розраховувати розмір власного капіталу та нормативу левериджу, а також щоденно виконувати вимоги щодо достатності власного капіталу та значення нормативу левериджу;
- 2) обов'язок фінансових компаній повідомляти Національний банк про порушення пруденційних вимог, встановлених Положенням;
- 3) вимоги щодо достатності власного капіталу для фінансових компаній, який має бути від 10 до 50 млн грн залежно від видів та кількості фінансових послуг, що мають право надавати фінансові компанії;
- 4) право фінансової компанії у визначеному в Положенні випадку збільшити власний капітал на суму субординованого боргу для цілей виконання вимог Положення щодо достатності власного капіталу;
- 5) порядок розрахунку нормативу левериджу та його нормативне значення, яке є обов'язковим для дотримання.

Контроль за дотриманням фінансовими компаніями вимог Положення здійснюватиметься структурними підрозділами Національного банку, що

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

відповідають за здійснення нагляду (безвизного нагляду та нагляду у формі інспекційних перевірок) на ринках небанківських фінансових послуг.

Положення набирає чинності з 01.01.2024, однак фінансовим компаніям надається строк для приведення своєї діяльності у відповідність до його вимог до 01.07.2024, що відповідає строку приведення діяльності фінансових компаній у відповідність із вимогами Закону (пункт 20 Прикінцевих та перехідних положень Закону).

Ступінь ефективності цього регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу показників діяльності фінансових компаній, наведених в розділі VII.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов'язкові для виконання всіма фінансовими компаніями. Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби внесення змін до цього регуляторного акта.

Упровадження вимог регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Водночас фінансові компанії, які не відповідають новим вимогам щодо достатності власного капіталу, повинні провести докапіталізацію для виконання встановлених вимог, або залучити субординований борг та отримати від Національного банку дозвіл на його включення до регулятивного капіталу.

Також, за попередніми розрахунками, у 108 фінансових компаній виникне потреба для виконання нормативу левериджу збільшити статутний та/або резервний капітал на 6,2 млрд грн. Іншим способом виконання такими компаніями нормативу левериджу є зменшення зобов'язань, за попередніми розрахунками, на суму 99 млрд грн.

Водночас докапіталізація фінансових компаній сприятиме як виконанню ними вимог щодо достатності розміру власного капіталу, так і виконанню нормативу левериджу. Однак розмір витрат фінансових компаній на докапіталізацію відрізнятиметься в кожному конкретному випадку. Крім того, потреба в докапіталізації також залежатиме від ліквідності активів фінансової компанії та її здатності виконати за рахунок активів свої зобов'язання протягом строку приведення діяльності у відповідність до вимог Положення. У зв'язку з цим не вбачається можливим визначати конкретний розмір витрат фінансових компаній, пов'язаних з приведенням діяльності у відповідність до вимог Положення.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог цього регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

нагляду за діяльністю фінансових компаній із періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами Національного банку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Реалізація регуляторного акта не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, інші суспільні відносини.

Прийняття регуляторного акта дасть змогу зміцнити фінансовий стан фінансових компаній, підвищити довіру клієнтів до цього ринку, а також конкурентоспроможність фінансових компаній порівняно з банками.

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна виокремити такі результати його дії для суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Основними позитивними результатами прийняття регуляторного акта є: посилення фінансової стійкості фінансових компаній за рахунок установлення вимог щодо достатності власного капіталу;

збалансування фінансовими компаніями власних та залучених коштів, що дасть змогу обмежити ризики в діяльності фінансових компаній.

Негативним наслідком дії регуляторного акта можуть стати додаткові часові та грошові витрати, пов'язані із забезпеченням реалізації вимог, установлених регуляторним актом. Водночас неспроможність фінансових компаній поглинати негативні наслідки ризиків за рахунок власного капіталу, а також незбалансованість власних та залучених коштів може призвести до ще більших фінансових та репутаційних втрат, а також до формування недовіри клієнтів до ринку фінансових компаній у майбутньому.

Отже, очікувані результати прийняття регуляторного акта матимуть позитивні результати для всіх суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання проєкту регуляторного акта, не вбачається можливим обчислення розмірів позитивних та можливих негативних наслідків його прийняття.

VII. Визначення показників результативності акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія регуляторного акта.

Регуляторний акт поширюватиметься на фінансові компанії, загальна кількість яких станом на 30.09.2023 становила 594;

2) розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог регуляторного акта.

Як зазначалося вище, можливі витрати окремих суб'єктів господарювання (фінансових компаній) будуть пов'язані з потребою докапіталізації або

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

V/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

зменшення зобов'язань. Для приведення фінансовими компаніями своєї діяльності у відповідність до вимог регуляторного акта надається достатній строк.

Також фінансові компанії, що вчинили порушення вимог Положення витрачатимуть кошти та час на підготовку та подання до Національного банку документів (копій документів), що підтверджують усунення порушень. Витрати коштів фінансових компаній на такі видатки здійснюватимуться в межах кошторисів витрат на звичайну господарську діяльність.

Ураховуючи специфіку регуляторного акта, надати чіткий розмір витрат коштів і часу, що витрачатиметься фінансовими компаніями на виконання вимог регуляторного акта, неможливо.

Витрат коштів і часу фізичних осіб, пов'язаних із виконанням вимог регуляторного акта, не передбачається;

3) кількість фінансових компаній, що порушили вимоги Положення. Дані про кількість таких фінансових компаній Національний банк встановлюватиме за результатами здійснення нагляду за ними після закінчення строку приведення фінансовими компаніями діяльності у відповідність до вимог Положення.

VIII. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Правління Національного банку України від 14.04.2004 № 471 (зі змінами).

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом одного року з дня набрання чинності регуляторним актом відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”, оскільки для відстеження результативності використовуватимуться статистичні дані.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності регуляторним актом.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на три роки, починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності регуляторного акта.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова
Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133186

від 09.11.2023 16:47